

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

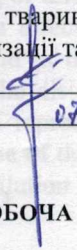
**ФАКУЛЬТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ВИРОБНИЦТВА
І ПЕРЕРОБКИ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА,
СТАНДАРТИЗАЦІЇ ТА БІОТЕХНОЛОГІЇ**

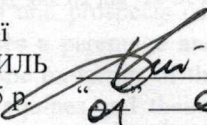
“Погоджено”

“Затверджую”

Декан факультету технології
виробництва і переробки
продукції тваринництва,
стандартизації та біотехнології

Перший проректор

“ 01 ” Михайло ГИЛЬ
2025 р.

 Дмитро БАБЕНКО
“ 01 ” “ 07 ” 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Конярство**

освітньо-професійна програма
«Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва»
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня 4-го року
очної (денної) форми навчання
на 2025-2026 навчальний рік

Освітній ступінь – Бакалавр

Галузь знань 20 «Аграрні науки та продовольство»

Освітня спеціальність 204 «Технологія виробництва і переробки продукції
тваринництва»

Кваліфікація – бакалавр з технології виробництва і переробки продукції тваринництва

Мова викладання – українська

Миколаїв – 2025

Програма відповідає вимогам Освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти «ТВШПТ», затвердженою Вченою радою Миколаївського національного аграрного університету 22.02.2022 р. (протокол №8), чинної згідно наказу по університету №37-О від 14.03.2022 р.

Розробник програми: канд. с.-г. наук, старша викладачка Онищенко Людмила Володимирівна, Миколаївський національний аграрний університет.

Програма розглянута на засіданні кафедри технології виробництва продукції тваринництва факультету технології виробництва і переробки продукції тваринництва, стандартизації та біотехнології Миколаївського національного аграрного університету.

Протокол № 11 від 20. 06. 2025 року.

Завідувач кафедри,

д. с.-г. наук, професор

Сергій ЛУГОВИЙ

Схвалено науково-методичною комісією факультету технології виробництва і переробки продукції тваринництва, стандартизації та біотехнології Миколаївського національного аграрного університету.

Протокол № 10 від 24. 06. 2025 року.

Голова науково-методичної комісії,
канд. с.-г. наук, доцентка

Галина КАЛИНИЧЕНКО

Гарант СВО “Бакалавр”
канд. с. -г. наук, доцентка

Галина КАЛИНИЧЕНКО

Анотація робочої програми з дисципліни “Конярство”

Зміст дисципліни: знайомить із історією виникнення конярства та його еволюцією в сучасних умовах, станом, основними напрямками галузі та перспективами їх розвитку на Україні та у світі; вивчає походження і одомашнення коней. Дисципліна вивчає екстер'єр коней, їх породи, особливості відтворення коней та їх вирощування, навчає основам використання коней різних напрямків, а також технології племінного конярства.

Table of contents of discipline: acquaints with a history of originating of dilution of the equines and evolution in modern conditions, state, basic directions of branch and prospects of their development on Ukraine and in the world; studies a parentage and domestication of the equines. The discipline studies the ex-terrier of the equines, their breed, features of reproduction of the equines and their cultivation, teaches to bases of use of the equines of different directions, and also technology of breeding dilution of the equines.

2. Опис дисципліни КОНЯРСТВО

Галузь знань **20 «Аграрні науки та продовольство»**

Спеціальність **204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва»**

Освітній ступінь – **Бакалавр**

Кваліфікація: **Бакалавр з технології виробництва і переробки продукції тваринництва**

Обов'язкова (вибіркова) компонента **Обов'язкова**

Семестр – **7**

Кількість кредитів ECTS – **6,0**

Кількість модулів – **4**

Загальна кількість годин – **180**

Види навчальної діяльності та види навчальних занять, обсяг годин та кредитів:

лекції – **30.**

практичні заняття – **16**

лабораторні заняття – **30**

самостійна робота – **104**

Форми підсумкового контрольного заходу – **іспит**

3. МЕТА, ЗАДАННЯ, ОБ'ЄКТ, ПРЕДМЕТ КУРСУ

Місце і роль дисципліни в системі підготовки фахівців

Мета дисципліни: підготовка висококваліфікованих фахівців, які здатні вірно та чітко, відповідно до сучасних вимог вирішувати питання, що виникають перед галуззю. Основне завдання дисципліни – надати студентам ґрунтовні знання та практичні навички щодо оцінки екстер'єру та конституції коней різного напрямку, питань раціонального їх використання; тренінгу та оцінки роботоздатності, організації їх випробувань, а також технології ведення племінного конярства.

Завдання дисципліни: Засвоєння програми з курсу «Конярства» є базою для формування у майбутніх фахівців технологічної дисципліни, відповідальності за виробництво тваринницької продукції високої якості та реалізації з максимальним економічним ефектом.

В умовах раціонального ведення конярство може дати більш ста видів цінної товарної продукції.

Нині розвитку конярства надається важливе значення тому, що рівень ведення цієї галузі не в повній мірі відповідає сучасним вимогам. Вивчення особливостей технології ведення кожного з напрямків галузі та їх обґрунтування, а також основ економічної ефективності є основним змістом дисципліни “Конярство”.

Предмет дисципліни: напрямки використання коней; методи контролю та обліку ростом і розвитком тварин; розробка параметрів тренінгу та заїздки молодняка; впровадження у виробництво нових технологій вирощування, годівлі з метою підвищення ефективності галузі конярства.

- Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати базові спеціалізовані задачі та практичні проблеми з технології виробництва і переробки продукції тваринництва або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів зооінженерії і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного)

суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК3. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК7. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК9. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності спеціальності (К)

ФК1. Здатність використовувати професійні знання в галузі виробництва і переробки продукції тваринництва для ефективного ведення бізнесу.

7 – Програмні результати навчання

ПР1. Забезпечувати дотримання параметрів та контролювати технологічні процеси з виробництва і переробки продукції тваринництва.

ПР2. Навчати співробітників підприємства сучасних та нових компонентів технологічних процесів з виробництва і переробки продукції тваринництва.

ПР5. Забезпечувати якість виконуваних робіт.

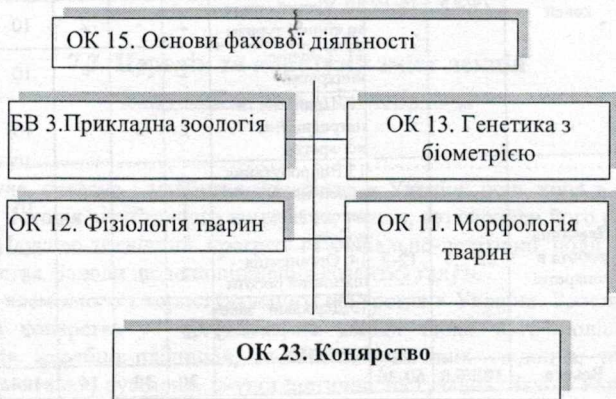
ПР16. Впроваджувати і використовувати на практиці науково обґрунтовані технології виробництва і переробки продукції тваринництва.

ПР21. Знати основні історичні етапи розвитку предметної області.

4. Місце дисципліни у структурі навчальних дисциплін

5. Передумови для вивчення дисципліни

суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК3. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК7. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК9. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності спеціальності (К)

ФК1. Здатність використовувати професійні знання в галузі виробництва і переробки продукції тваринництва для ефективного ведення бізнесу.

7 – Програмні результати навчання

ПР1. Забезпечувати дотримання параметрів та контролювати технологічні процеси з виробництва і переробки продукції тваринництва.

ПР2. Навчати співробітників підприємства сучасних та нових компонентів технологічних процесів з виробництва і переробки продукції тваринництва.

ПР5. Забезпечувати якість виконуваних робіт.

ПР16. Впроваджувати і використовувати на практиці науково обґрунтовані технології виробництва і переробки продукції тваринництва.

ПР21. Знати основні історичні етапи розвитку предметної області.

6. Структурно - логічна схема навчальної дисципліни

Модулі (блоки змістових модулів)			Найменування змістовних модулів	Розподіл навчального часу за елементами дисципліни (видами занять), години					№ лабор., практ. Роботи/ термін виконання, тиждень	Термін контр. заходу, тиж- день
найменування	обсяг, год./кред.	сума заліко- вих. балів		лекції	лабораторні заняття	практичні заняття	самостійна робота	всього		
Біологія коня	34/1,0	16-10	1. Вступ	1	-	-	2	3	-	6
			2. Походження та одомашнення коней	1	-	-	10	11	-	
			3. Конституція, екстер'єр та інтер'єр коней	2	10	4	4	20	№1-5/2-6, №1-2/2-4	
Породи коней	16/0,5	8-4	4. Породи коней	4	-	2	10	16	- №3/6	7
Відтворення коней	28/1,0	8-5	5. Особливості відтворення коней	2	2	-	10	14	№6/7 -	8
			6. Вирощування молодняку	2	2	-	10	14	№7/8 -	
Використання коней	74/2,5	16-10	7. Робоча продуктивність	4	4	2	6	16	- №4/8	12
			8. М'ясна продуктивність	2	2	1	2	7	- №5А/10	
			9. Молочна продуктивність	2	2	1	2	7	- №5Б/10	
			10. Кінний спорт та кінний туризм	2	-	2	10	14	- №6/12	
			11. Табунне конярство	2	4	-	10	16	- -	
			12. Приватне та нетрадиційне конярство	2	2	-	10	14	- -	
Племінна робота в конярстві	28/1,0	12-7	13. Випробування коней як елемент селекційної роботи	1	-	-	10	11	- -	15
			14. Організація племінної роботи	2	2	4	4	12	№8/9 №7-8/14,15	
			15. Державні захо- ди з розвитку конярства	2	1	-	-	3	- -	
Всього	180/6,0	60-36	-	30	30	16	104	180	-	-

7. Зміст навчальної дисципліни

7.1. Розподіл годин / зал. кредитів

Види занять	Загальна кількість годин / кредитів	Розрахункова кількість годин
Лекції	30/1,0	30
Лабораторні заняття	30/1,0	120
Практичні заняття	16/0,6	32
Самостійна робота	104/3,4	104
Разом	180/6,0	286

7.2. Склад, обсяг і терміни виконання змістовних модулів

Назва змістовного модуля	Кількість годин	Термін виконання
Біологія коня	34	Відповідно до семестрового навчального плану та графіку навчального процесу
Породи коней	16	
Відтворення коней	28	
Використання коней	74	
Племінна робота в конярстві	28	
Всього	180	x

7.3. Перелік та короткий зміст лекцій

Змістовий модуль 1. Біологія коня

1. Вступ2 год.

Минуле, сучасне і майбутнє конярства в Україні, роль коня в розвитку цивілізації. Історія вітчизняного конярства, умови, що сприяли його розвитку і занепаду. Науково-технічний прогрес та соціально-політичні події XX ст. і доля конярства. Заходи щодо поліпшення розвитку галузі.

Стан племінного і користувального конярства в Україні. Зростання ролі приватного конярства та організаційні заходи щодо його поліпшення - сертифікація жеребців-плідників, видача парувальних свідоцтв, реєстрація приплоду, виставки, аукціони, імуногенетичне тестування. Закон України про племінне тваринництво. Положення про ідентифікацію і реєстрацію племінних коней та про централізований облік у племінному конярстві, видання державних книг племінних коней (ДКПК), каталогів жеребців-плідників, результатів іподромних випробувань та оцінювань жеребців за біговим чи скаковим класом їх потомків.

Еволюція галузі в умовах ринкових відносин, міждержавні стосунки та виконання рішень Європейської асоціації тваринництва, чистокровного та арабського конярства. Динаміка поголів'я коней у світі, на континентах, у державі. Основні напрями розвитку конярства у перспективі - племінне, робоче, спортивне, продуктивне, туристичне, декоративне, кімнатне, інтелектуальне.

Ключові слова: кобила, жеребець, спортивне конярство, робоче конярство, племінне конярство.

Key words: mare, stallion, sport horse breeding, working horse breeding, breeding horse breeding.

2. Походження та одомашнення коней2 год.

В.О. Ковалевський і його вчення про походження родини конячих. Предки і сучасні дикі родичі коней. Характеристика еквідів за зоологічною систематикою, ареалом, генотипом, зовнішніми ознаками (зріст, масть, волосяний покрив, особливості поведінки), перебігом статевої охоти, жеребності, жереблення. Гібридизація в роді еквідів: парування диких родичів з домашнім конем та між собою. Використання гібридів. Заходи світових і континентальних організацій щодо захисту і збереження диких еквідів для майбутнього.

Етапи і центри одомашнення коней (дослідження В.В. Хвойки, В.О. Вітта, В.І. Бібікової, І.Г. Підоплічко, В.Й. Цалкіна та ін.). Доместикаційні зміни коней: адаптивність, довговічність, плодючість, резистентність, скороспілість, продуктивність. Соціальна поведінка домашніх коней; здатність до спільного захисту, відношення жеребців і кобил до новонародженого приплоду, можливості спорідненого парування (наприклад, батько х дочка, син х мати) за умов утримання в стайнях і табунами. Межа доместикації. Породоутворювальний процес як соціальна необхідність.

Ключові слова: еквиди, гібриди, коні, табун, порода

Key words: equids, hybrids, horses, herd, breed

3. Конституція, екстер'єр та інтер'єр коней2 год.

Типи конституції коней та ознаки, за якими вони визначаються. Нервова система, конституція і роботоздатність коней.

Принципи і методи оцінювання екстер'єру коней різного призначення. Вади, які знижують племінну, робочу і товарну цінність коня. Мاستі, відмітини і прикмети коня. Види і правила ідентифікації коней. Проміри, індекси, жива маса, скороспілість, вгодованість та кондиції коней, визначення їх віку за станом третьової поверхні зубів. Алюри, їх види та відмінності. Мічення коней і правила їх фотографування.

Інтер'єр коней різних порід та його ознаки. Можливості прогнозування племінної і продуктивної цінності та походження коней за ознаками їх інтер'єру (типи трансферину, гемоглобіну, оксидази, ДНК-сателіти тощо). УЗІ-діагностика стану кісткової тканини як показник здоров'я і роботоздатності коня.

Ключові слова: конституція, екстер'єр, інтер'єр, коні

Key words: constitution, exterior, interior, horses

Змістовий модуль 2. Породи коней

4. Породи коней4 год.

Породи коней Середньої Азії і Близького Сходу та їх вплив на світове і Європейське конярство. Умови, які сприяли створенню коней спеціалізованих типів - верхових, легкозапряжних та ваговозів. Принципи класифікації порід коней. “Непопулярні” породи та їх доля. Породи коней, найбільш поширені в державі та породи світового значення: верхові - ахалтекінська, арабська, чистокровна та українська; рисисті - орловська, призовий рисак (колишня російська рисиста), американська (стандартbredна) та французька; ваговози - новоолександрівська; місцеві - гуцульська, поліська. Породи коней, що використовуються в господарствах області чи регіону (будьонівська, донська, радянська, торійська, тракененська, шетлендські поні та ін.).

Характеристика породи подається за орієнтовною схемою: час, місце та методи виведення; особливості екстер'єру, проміри, індекси, масть, роботоздатність, рекорди, показники м'ясної і молочної продуктивності; структура породи - типи, лінії, родини; перспективи розвитку і напрями племінної роботи, зони поширення; провідні кінні заводи та племрепродуктори.

Ключові слова: порода, коні, лінія, родина, родовід

Key words: breed, horses, line, family, pedigree

Змістовий модуль 3. Відтворення коней

5. Особливості відтворення коней 2 год.

Завдання відтворення, статева зрілість, парувальний вік, тривалість племінного використання жеребців і кобил. Закономірності статевих циклів, парувальний сезон, способи стимуляції і методи виявлення охоти і овуляції в кобил. Строки і способи парування кобил, Штучне осіменіння кобил і трансплантація ембріонів. Вплив умов годівлі, утримання і використання коней на статеву активність, якість сперми жеребців і запліднюваність кобил. Методи діагностики жеребності кобил.

Підготовка і проведення парувальної кампанії в господарствах. Роль селекційних центрів (Західний, Південний, Центральний) в організації відтворення поголів'я коней у господарствах різних форм власності. Підготовка жеребців і кобил до парувального сезону, годівля і утримання їх у період парування, контроль перебігу жеребності і профілактика абортів. Догляд за жеребними кобилами та особливості використання їх на роботах. Жереблення, правила присвоєння кличок лошатам. Ведення зоотехнічної документації про парування та жереблення кобил.

Ключові слова: жеребність, лоша, аборт, пологи, парування

Key words: foal, foal, abortion, childbirth, mating

6. Вирощування молодняку2 год.

Закономірності росту і розвитку молодняку. Висока якість молозива і хороша молочність кобили - запорука міцного здоров'я лошат. Допомога кобилі і лошаті під час жереблення і після нього. Вирощування лошат до

відлучення: підгодовля підсисних кобил і лошат, привчання їх до голосу обслуговуючого персоналу, недоуздка, огляду підшви копит, чищення щіткою (пилососом), рухів за поводом тощо. Відлучення лошат та їх вирощування до річного віку. Утримання, годівля, моціон та груповий тренінг молодняку. Принципи годівлі та утримання молодняку віком від 1 до 2 років. Підготовка і проведення заїздки молодняку та його заводського тренування. Організація відправлення молодняку на іподром - транспортування, обладнання автомашин, запаси кормів і води, ветеринарний огляд та необхідні супровідні документи. Рациональна годівля та пасовищне утримання молодняку різного віку - основа його нормального розвитку. Контроль розвитку молодняку за допомогою стандартної і оперативної шкали.

Ключові слова: молодняк, ріст, розвиток, тренінг

Key words: young growth, growth, development, training

Змістовий модуль 4. Використання коней

7. Робоча продуктивність 4 год.

Фактори, які визначають роботоздатність коней: порода і породність, тип, маса, вік, тренованість, адаптивність, стан здоров'я, умови годівлі, догляд та утримання. Робочі якості коней: тяглове зусилля, швидкість руху, потужність. Робота, яку виконують коні, і категорії та їх визначення. Годівля, особливості напування та утримання робочих коней. Догляд за копитами, визначення розміру підкови (для кожного копита), підковування та профілактика травматизму коней.

Види упряжі і сідел, їх класифікація та будова. Правила використання коней у сідлі та як в'ючних. Загальна експлуатаційна характеристика возів. Кінський причіпний інвентар. Нові конструкції возів-самоскидів, легкових екіпажів, знарядь, інвентарю, упряжі, їх особливості використання і зберігання. Техніка безпеки під час кінних робіт. Досвід кращих господарств із раціонального використання, годівлі та утримання робочих коней.

Ключові слова: упряж, воз, копита, збруя

Key words: harness, cart, hooves, harness

8. М'ясна продуктивність 2 год.

Кінське м'ясо як продукт харчування і сировина для переробної промисловості, його хімічний склад, поживність та дієтичні властивості. Забійна маса і забійний вихід, фактори, які впливають на ці показники. Форми господарств із виробництва конини. Ціни на м'ясних коней і конину під час експорту і на внутрішньому ринку. Категорії вгодованості коней. Рациональна переробка конини, субпродуктів, крові. Шкіряно-хутрова і волосяна сировина.

Ключові слова: конина, забійна маса, грива, субпродукти

Key words: horse, carcass, mane, offal

9. Молочна продуктивність 2 год.

Особливості будови молочної залози і молоковіддачі у кобил. Молоко кобил, його біохімічний склад і технологічна специфіка. Молочна продуктивність кобил різних порід, методи и визначення і шляхи підвищення. Годівля та утримання дійних кобил і лошат. Організація і техніка ручного та машинного доїння і роздоювання кобил. Кумис, його хімічний склад і значення як дієтичного та лікувального продукту. Технологія виробництва натурального кумису з коров'ячого і верблюжого молока, його хімічний склад та властивості.

Ключові слова: молоко, кумис, доїння, лоша

Key words: milk, koumiss, milking, foal

10. Кінний спорт і кінний туризм.....2 год.

Значення, стан і перспективи розвитку кінного спорту. Основні його види: класичні (виїздка, додання перешкод (конкур), триборство), стипль-чез, кінні пробіги, змагання в упряжі на трійках і тачанках, вольтижування, національні кінноспортивні ігри. Організація і робота кінноспортивних баз і поні клубів. Правила проведення змагань. Принципи відбору спортивних коней різного призначення. Особливості годівлі, догляду, тренування і підготовки до змагань спортивних коней. Будівлі, споруди, інвентар. Зоотехнічний, ветеринарний, фізіологічний та антидопінговий контроль у кінному спорті. Профілактика травматизму і стресів у спортивних коней.

Роль кінних заводів, іподромів, кінноспортивних баз, шкіл і секцій у розвитку кінного спорту. Федерація кінного спорту України та її діяльність.

Сучасні види кінного туризму. Обґрунтування вибору маршрутів: їх протяжність, рельєфність, особливості доріг і стежин, водні перепони, бази перепочинку, пасовища тощо. Складність маршруту і тривалість денних переходів. Подорожі на конях історичними місцями, заповідниками, зонами археологічних розкопок, а також гірський, зелений та аграрний туризм.

Комплектування туристичної групи і підготовка до походу: техніка безпеки, основи верхової їзди та управління конем. Спорядження туриста-вершника, верхового і запряжного коня. Режим використання коней. Догляд за кіньми та контроль за їх станом. Правила сідлання і запрягання коней. Вимоги до возів-єкіпажів. Обов'язки і відповідальність туристів, дисципліна та управління групою.

Ключові слова: конкур, триборство, виїздка, кінний спорт, туризм

Key words: show jumping, triathlon, dressage, equestrian sport, tourism

11. Приватне та нетрадиційне конярство2 год.

Особливості ведення приватного конярства. Вибір породи коней залежно від виду майбутнього їх використання. Годівля, догляд, утримання. Упряж, її припасування та зберігання. Вози та причепний інвентар. Вибір строків парування кобил. Контроль перебігу жеребності, жереблення, догляд за новонародженими лошатами. Контроль за розвитком молодняка. Вибір місця під забудову ферми. Виробничі та підсобні приміщення і споруди.

Виконання державних вимог щодо ідентифікації і реєстрації приплоду, ліцензування плідників та інших заходів. Створення товариств, об'єднань чи асоціацій з розведення коней певної породи.

Коні в біологічній промисловості: відбір і використання коней на біофабриках. Коні як донори крові для виготовлення лікувальних і профілактичних сироваток проти гангрени, дифтерії, ботулізму, правця, виробництво сироватки жеребних кобил (СЖК) - біологічного стимулятора багатоплідності овець і кіз та синхронізації охоти у свиноматок. Збір та переробка сечі жеребних кобил. Шлунковий сік коней. Техніка його відбору, очищення, характеристика та використання у медичній практиці.

Гіпотерапія: лікувальна верхова їзда (райттерапія) - історія і сучасність справи. Основні лікувальні фактори гіпотерапії - психогенний і біомеханічний. Види лікувальної верхової їзди. Відбір та використання коней у гіпотерапії. Обладнання та різноманітні пристосування для гіпотерапії. Техніка безпеки.

Кобиляче молоко і конина в педіатрії: біохімічний склад кобилячого, коров'ячого і жіночого молока. Використання молока кобил для вигодовування немовлят і виготовлення харчових сумішок для дітей старшого віку. Виготовлення і споживання дітьми "молодого кумису" як лікувального та дієтичного продукту. Молода конина у дитячому харчуванні. Вимоги до кобилячого молока і конини як екологічно чистої сировини для виготовлення продуктів дитячого харчування.

Інші види використання: кімнатне, декоративне та інтелектуальне конярство. Коні-ліліпути, їх походження, розповсюдження та використання. Створення порід коней оригінальних мастей і рухів (п'ятиалюрні коні). Верховна їзда різними алюрами на конях без вудил, вуздечки і поводів та управління ними.

Ключові слова: поні, біологічна промисловість, донор, біопродуцент

Key words: pony, biological industry, donor, bioproducer

Змістовий модуль 5. Племінна робота в конярстві

12. Випробування коней як елемент селекційної роботи2 год.

Види випробування племінних коней. Обладнання, будівлі, споруди, доріжки та устаткування іподромів для випробування верхових, рисистих і ваговозних коней. Тренвідділення як основна виробнича одиниця іподрому. Переваги іподромних випробувань перед заводськими. Розподіл молодняку господарств за тренвідділеннями і групами. Вимоги до молодняку, який прибув на іподромні випробування. Групові, іменні та класичні призи. Винагороди переможцям призів - наїзникам, жокеям, тренерам. Фінансові стосунки між іподромом і власниками коней. Правила і техніка іподромних випробувань молодняку коней верхових, рисистих і ваговозних порід. Суддівські колегії іподромів та їх робота. Облік, звітність і публікація результатів випробувань коней.

Ключові слова: іподром, жокей, тренер, коні, молодняк

Key words: hippodrome, jockey, coach, horses, youngster

13. Організація племінної роботи 1 год.

Складові племінної роботи у конярстві: ідентифікація тварин, облік, оцінювання, відбір, підбір, вирощування молодняку. Мета і завдання племінної роботи у кіннозаводстві, продуктивному, спортивному, користувальному і робочому конярстві. Методи розведення коней: чистопородне (споріднене і неспоріднене) і схрещування як засіб поліпшення наявних порід. Принципи відбору і підбору в рисистому, верховому і ваговозному конярстві. Комплексне оцінювання молодняку, кобил і жеребців за походженням, типовістю, конституцією та екстер'єром, промірами, роботоздатністю, молочною і м'ясною продуктивністю і якістю потомків. Принципи бонітування племінних коней. Селекційні індекси та ефективність їх використання. Оцінювання жеребців-плідників за якістю потомків.

Принципи виведення нових порід коней. Обґрунтування вибору вихідних порід і бажаного типу нової породи, визначення базових господарств, системи випробувань, документування селекційної роботи. Апробація селекційних досягнень - нової породи: її чисельність, наявність ліній і родин, племрепродукторів і кінних заводів, видання державної племінної книги нової породи коней, визначення авторства та винагороди.

Особливості племінної роботи з кіньми, які знаходяться у приватній власності громадян держави. Обов'язковими для них є: реєстрація жеребців, кобил і приплоду, ліцензування плідників, виконання державних вимог щодо ідентифікації та обліку поголів'я, бонітування й імуногенетичне тестування, здійснення ветеринарно-профілактичних заходів, запис до державної племінної книги, звітність.

Ключові слова: селекційні індекси, племінна робота, бонітування, якість потомків

Key words: selection indices, breeding work, grading, quality of offspring

14. Державні заходи з розвитку конярства 1 год.

Закон України "Про племінну справу у тваринництві". Об'єкти і суб'єкти племінної справи. Нормативно-правові акти з ідентифікації та реєстрації тварин. Положення про ідентифікацію та реєстрацію коней, затверджене наказом Міністерства аграрної політики від 31 грудня 2004 року за № 496.

Ключові слова: конярство, племінний завод, заводська стайня, документація.

Key words: horse breeding, breeding plant, factory stable, documentation.

Всього: 30 год.

7.4. Перелік та короткий зміст лабораторно-практичних занять

Номер змісто вого моду ля	№ п/п	Теми занять	Кількість годин	
			ЛЗ	ПЗ
1	2	3	4	5
1	1	Техніка безпеки при проведенні занять в стайні. Вивчення статей будови тіла коней.	2	-
	2	Особливості екстер'єру коней різних порід і типів.	4	2
	3	Недоліки і вади екстер'єру коней. Бальна оцінка екстер'єру.	2	-
	4	Вимірювання коней і методи визначення їх живої маси. Обробка промірів.	2	1
	5	Визначення віку коней за станом третьової поверхні зубів.	2	1
	6	Масті, відмітини та прикмети коней. Мічення коней.	2	-
2	7	Породи коней України та Миколаївської області.	2	2
3	8	Облік та аналіз заводського використання кобил: розрахунок і аналіз основних показників, що характеризують рівень відтворення конепоголів'я.	2	-
	9	Ріст і розвиток лошат: розрахунок абсолютного, середньодобового та відносного приростів промірів та живої маси лошат і оцінка їх росту та розвитку.	2	-
4	10	Робоча продуктивність коней: розрахунок і порівняння основних показників, що характеризують робочі якості коней (нормальна сила тяги при русі по дорогам з різним коефіцієнтом опору і профілем, при роботі з різноманітними с.-г. знаряддями, при перевезенні вантажів з різною масою; величина виконаної роботи; потужність).	2	2
	11	М'ясна та молочна продуктивність коней: розрахунок та порівняння показників м'ясної продуктивності коней; визначення добового надою кобил та за перший місяць лактації.	2	2

	12	Кінний спорт: правила проведення кінноспортивних змагань, устаткування та обладнання майданчиків, вимоги до годівлі, догляду та утримання спортивних коней. Сідлання коней.	2	2
	13	Оцінка коней за походженням: складання та аналіз родоводів.	2	-
5	14	Бонітування коней: вивчення основних положень інструкції по бонітуванню коней. Організація проведення та обробка результатів бонітування.	1	2
	15	Племінний облік в конярстві: заповнення форм племінного обліку та племінних свідоцтв на коней. Знайомство з "Паспортом спортивного коня" та правилами його заповнення	1	2
		ВСЬОГО:	30	16

7.5. Теми, форма контролю та перевірки завдань, які винесені на самостійне обов'язкове опрацювання

Модуль	Тема, №	№ п/п	Питання	Форма контролю
1	2	3	4	5
1	1	1	Роль коня в розвитку цивілізації.	колоквиум
	2	2	Характеристика еквідів за зоологічною систематикою, ареалом, генотипом, зовнішніми ознаками.	колоквиум
		3	Використанні гібридів. Заходи світових і континентальних організацій щодо захисту і збереження диких еквідів для майбутнього.	опитування
	3	4	Ознаки мастей.	роб. зошит, опитування
		5	Правила описання відмітин на голові та кінцівках коня.	опитування
		6	Кондиції коней.	колоквиум
		7	Фотографування коней.	роб. зошит, опитування
		8	"Шкідливі звички" коней.	колоквиум
		9	Організація та проведення виводки коней.	роб. зошит, колоквиум
2	4	10	Породи коней, які розповсюджені у світі, але не мають поширення в Україні (володимирська та радянська ваговозні, ваговозні породи Європи, американська та французька рисисті, легко запряжні породи Європи, напівкрівні верхові європейські породи, верхові породи Північного Кавказу та ін.).	опитування

3	5	11	Штучне осіменіння кобил, трансплантація ембріонів.	опитування
		12	Жереблення, правила присвоєння кличок лошатам.	опитування
	6	13	Принципи годівлі та утримання лоша́т віком 1-2 роки.	опитування
4	7	14	Техніка безпеки на кінних роботах.	опитування
5	8	15	Організація роботи кінно-туристичних баз та поні-клубів.	опитування
		16	Вибір місця під забудову приватної стайні; виробничі та підсобні приміщення і споруди.	опитування
	11	17	Табунне конярство: форми та основні технологічні прийоми.	роб. зошит, опитування
		18	Використання коней для виробництва лікувальних сироваток.	підготовка рефератів та доповідь згідно обраної теми
		19	Використання крові і сечі жеребних кобил.	
		20	Лікувальна і профілактична верхова їзда (іпотерапія або райдтерапія).	
		21	Використання шлункового соку коней.	
		22	Шкіряно-хутрова сировина коней. Волосся сировина коней.	
		23	Кінний туризм. Поні-клуби.	
		24	Міні-коні, коні-ліліпути, кімнатні коні.	
		25	Інтелектуальне конярство.	
6	12	18	Суддівські колегії іподромів та їх робота; облік, звітність і публікація результатів випробувань.	колоквиум
	13	19	Особливості племінної роботи з кіньми, які знаходяться у приватній власності громадян держави.	колоквиум

Контролюється самостійна робота шляхом усних поточних опитувань, опитувань на колоквіумах, перевіркою робочих зошитів та конспектів, підготовкою рефератів та доповіді на обрану тему. Окремі питання винесено до тестового контролю знань з певних тем та модулів.

З метою одержання додаткових балів за бажанням здобувача вищої освіти може бути підготовлено реферат з окремої теми (за погодженням з викладачем).

7.6 Питання для поточного та підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти

1. Значення конярства для народного господарства України.
2. Сучасний стан та перспективи розвитку конярства України та Миколаївської області.
3. Основні напрямки конярства. Їх значення в сучасних умовах, перспективи подальшого розвитку.
4. Біологічні особливості коней.
5. Особливості статей будови тіла в коней різних порід і типів. Зв'язок форми та функції.
6. Характеристика господарських типів коней.
7. Вікові та статеві відміни екстер'єру коней.
8. Визначення віку коней по зубам.
9. Вади та недоліки передньої кінцівки коня.
10. Вади та дефекти на голові, шиї, тулубі коня.
11. Вади та недоліки задньої кінцівки коня.
12. Вади та недоліки екстер'єру коней, що обумовлені генотипом.
13. Типи конституції коней. Кондиції коней.
14. Масі коней, їх успадкування. Відмітини та прикмети коней, їх біологічне та розпізнавальне значення.
15. Алюри, їх характеристика. Класифікація порід коней за переважаючим алюром.
16. Способи мічення коней.
17. Проміри, індекси та жива маса коней.
18. Типи вищої нервової діяльності коней, вплив на роботоздатність.
19. Основні принципи класифікації порід коней.
20. Спрощена зоотехнічна характеристика порід коней (за О.С. Красниковим).
21. Чистокровна верхова порода.
22. Тракененська порода.
23. Радянська ваговозна та торійська породи коней.
24. Ахалтекінська порода.
25. Арабська порода.
26. Українська верхова порода.
27. Донська та будьонівська породи.
28. Орловська рисиста порода.
29. Російська рисиста порода.
30. Новоолександрівська ваговозна порода.
31. Гуцульська порода.
32. Використання коней в біологічній промисловості.
33. Особливості біології відтворення коней.
34. Строки і способи парування в конярстві. Режим використання жеребців-плідників.
35. Підготовка та проведення парування в конярстві.

36. Відтворювальна здатність жеребців. Утримання та годівля жеребців-плідників в парувальний та непарувальний сезони.
37. Значення та методи ранньої діагностики жеребності.
38. Жереблення. Догляд за підсисними кобилами та лошатами-сисунами перші дні після жереблення.
39. Фактори, що впливають на відтворювальну здатність жеребців та кобил.
40. Облік та аналіз заводського використання кобил.
41. Годівля, утримання та використання жеребних кобил на роботах. Профілактика абортів.
42. Утримання і годівля підсисних кобил. Підгодовля лошат.
43. Закономірності росту та розвитку лошат.
44. Контроль за ростом та розвитком лошат. Значення та вік кастрації жеребчиків.
45. Відлучення лошат. Вирощування відлучених лошат.
46. Утримання, годівля і тренінг молодняку у віці 1-2 роки.
47. Оцінювання та відбір ремонтного молодняку.
48. Робоча продуктивність коней, показники її оцінки.
49. Годівля, напування та догляд за робочими кіньми.
50. Раціональне використання робочих коней.
51. Охорона праці і техніка безпеки при кінних роботах.
52. Декоративне та інтелектуальне конярство.
53. Фактори, що впливають на роботоздатність коней
54. Конина: хімічний склад та харчова цінність.
55. Категорій вгодованості коней. Забійна маса та забійний вихід залежно від вгодованості.
56. Вимоги до коней, яких реалізують на м'ясо. Вимоги до м'ясних коней при їх експорті.
57. Особливості будови молочної залози і молоковіддачі у кобил. Організація та техніка доїння.
58. Молочна продуктивність кобил і методи її обліку.
59. Кумис: хімічний склад і харчова цінність. Технологія виготовлення.
60. Використання конини та кобилячого молока в педіатрії.
61. Екстер'єрні та біологічні особливості табунних коней.
62. Національні кінні ігри. Кінний туризм.
63. Методи контролю тренованості спортивних коней.
64. Класичні види кінного спорту, їх коротка характеристика.
65. Вимоги до спортивних коней різного призначення, їх вибір.
66. Особливості утримання, годівлі та догляду за спортивними кіньми.
67. Зоотехнічний, ветеринарний та фізіологічний контроль в кінному спорті. Допінг-контроль. Попередження стресів і травматизму.
68. Роль кінних заводів, племінних репродукторів, іподромів, кінноспортивних шкіл та секцій у розвитку кінного спорту.
69. Нетрадиційне конярство в Україні.
70. Завдання і методи заводського, іподромного тренінгу та випробувань коней різних порід.

71. Методи і види тренінгу коней. Основні принципи тренування.
72. Види випробувань коней. Вік початку випробувань.
73. Заводський, іподромний тренінг та випробування коней рисистих порід.
74. Заводський, іподромний тренінг та випробування коней верхових порід.
75. Заводський, іподромний тренінг та випробування коней ваговозних порід.
76. Функції іподромів та організація їх роботи. Розвиток іподромної справи на Україні.
77. Особливості племінної роботи в конярстві.
78. Бонітування коней.
79. Відбір в конярстві.
80. Добір в конярстві.
81. Методи розведення коней.
82. Оцінка коней за якістю потомків.
83. Робота з лініями, родинами, маточними гніздами. Кроси ліній.
84. Ідентифікація та паспортизація коней.
85. Оцінка коней за промірами, екстер'єром та конституцією.
86. Оцінка коней за походженням та типовістю.
87. Оцінка племінних коней різного напрямку за роботоздатністю.
88. Зоотехнічний та племінний облік в конярстві.
89. Форми ведення конярства. Способи утримання коней.
90. Виставки, виводки, конкурси, експорт коней.

8. Форма підсумкового контролю, критерії оцінювання результатів навчання та рейтингова оцінка знань здобувачів вищої освіти з дисципліни

Кредитно – модульна система використана для активації аудиторної та самостійної роботи здобувачів вищої освіти. Вона передбачає диференціацію навчального матеріалу у вигляді оцінки у балах за різними складовими змістовних модулів.

Рейтингова оцінка знань використана для активізації аудиторної та самостійної роботи здобувачів вищої освіти. Вона передбачає диференціювання навчального матеріалу у вигляді оцінки у балах за різними складовими структурно-модульної схеми модулю: її мета – підвищення практичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Засвоєння матеріалу лекційного курсу контролюється проведенням тестових опитувань здобувачів вищої освіти на заняттях – по одному опитуванню на кожний модуль. Кожне опитування проводиться по двадцяти тестам.

Здобувачі вищої освіти, які пропустили лекцію, не пізніше наступного тижня подають викладачу для перевірки матеріал з питань пропущеної лекції. За матеріалами пропущених практичних занять проводиться їх відпрацювання.

**Рейтингова оцінка знань здобувачів вищої освіти з
дисципліни**

Модуль №	Кількість годин			Форма контролю	Кількіс ть заходів	Оцінка		Сума	
	ЛК	ЛЗ	ПЗ			макс.	мін	макс	мін
1	8	10	4	Поточні усні опитування	1	4	2,5	4	2,5
				Тестування на ЛЗ	1	4	2,5	4	2,5
				Контрольна робота	1	4	2,5	4	2,5
				Колоквіум	1	4	2,5	4	2,5
				Всього із змістового модуля					16
2	4	-	2	Поточні усні опитування	1	4	2	4	2
				Тестування по модулю	1	4	2	4	2
				Всього із змістового модуля					8
3	8	4	-	Контрольна робота	1	4	2,5	4	2,5
				Тестування по модулю	1	4	2,5	4	2,5
				Всього із змістового модуля					8
4	8	-	6	Поточні усні опитування	3	4	2,5	12	7,5
				Тестування по модулю	1	4	2,5	4	2,5
				Всього із змістового модуля					16
5	6	2	4	Поточні усні опитування	2	4	2,5	8	5
				Колоквіум	1	4	2	4	2
				Всього із змістового модуля					12
Відсутність на заняттях: - ЛК - ЛЗ - ПЗ					-3				
					-2				
					-2				
Всього з дисципліни					-	-	-	60	36

Підсумковий контроль знань здійснюється (у письмовій формі) під час екзаменаційної сесії, якщо за виконання всіх контрольних заходів, передбачених протягом семестру, він набирає 36 і більше балів. У цьому випадку оцінка за дисципліну складається із суми балів, отриманих протягом семестру, (бали не переводяться в 100-бальну шкалу оцінювання ECTS) і балів, отриманих під час

складання екзамену. При цьому студент може отримати на екзамені до 40 балів. Якщо кількість балів отриманих за екзамен менше 24, то студент отримує незадовільну оцінку.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти, та шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 - 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
75 - 81	C	
64 - 74	D	задовільно
60 - 63	E	
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна
Лабораторія технологій конярства, вівчарства й козівництва № 220 (38 м²)

Навчальний корпус № 1, вул. Генерала Карпенка, 73

Спеціальне технічне обладнання:

проектор BENQ MW535 – 1 шт.;

кінська зброя – 1 комплект.

тома ДПК коней – 22 шт.

фотографії коней – 56 шт.

навчальний посібник – 5 прим.

методичні вказівки для проведення лп занять – 25 шт.

методичні вказівки для самостійної роботи – 25 шт.

методичні вказівки для написання контрольної роботи – 25 шт.

методичні вказівки з вивчення дисципліни – 25 шт.

робочий зошит – 10 шт.

10. Перелік рекомендованих літературних джерел та законодавчо-нормативних актів

10.1. Базова література

1. Гопка Б.М., Хоменко М.П., Павленко П.М. Конярство.-К.: Вища освіта, 2014.

2. Практичний посібник з конярства. Утримання, догляд, навчання та використання коней : посібник. Платформа ЄС з питань захисту тварин. 2019. 37 с. URL:

<https://eu.worldhorsewelfare.org/documents/horseguide/ukranian-version-eu-horse-guide.pdf>

3. Ткачова І. В., Юсюк-Омельницька Т. Популяційні характеристики та концепція збереження генофонду коней новостворюваної Української рисистої породної групи. Науково-технічний бюлетень Інституту тваринництва НААН. 2023. № 130. С. 216-230. URL: <https://ifinaas.org.ua/populyatsijni-harakterystyky-ta-kontseptsiya-zberezhennyagenofondu-konej-novostvoryuvanoyi-ukrayinskoyi-rysystoyi-porodnoyigrupy/>.

10.2. Допоміжна література

1. Гопка Б.М., Судай В.Д., Скоцик В.Є. Нетрадиційне конярство. – К.: Вища освіта, 2018.

2. Онищенко Л.В. Робочий зошит для виконання лабораторно-практичних робіт для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ОПП «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва» спеціальності 204- «ТВППТ» денної та заочної форм здобуття вищої освіти. Миколаїв, МНАУ, 2025, 90 с.

10.3. Законодавчо-нормативні акти

1. Про запровадження ідентифікації і реєстрації коней : наказ Міністерства аграрної політики України від 31 грудня 2004 р. № 496 ; станом на 10 листопада 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0362-05Text>

ДОДАТОК

до робочої програми 2025-2026 н.р. навчальної дисципліни

КОНЯРСТВО

Перелік внесених змін на 2025 -2026 н.р.

№	Зміст змін	Підстава	Примітки
1	додано перелік інструментів та обладнання, використання яких передбачає навчальна дисципліна	більш повно розкривається методика вивчення дисципліни	
2	оновлено перелік рекомендованих літературних джерел та законодавчо-нормативних актів	осучаснення літературного матеріалу	

Розробник програми:

кандидат с.-г. наук, ст. викладачка

Людмила ОНИЩЕНКО